

به نام خالق اندیشه

پژوهشکده علوم شناختی و مغز

فرم اطلاع رسانی دفاع از رساله دوره دکتری

نام و نام خانوادگی دانشجو: سیده زینب موسوی رشته تحصیلی: علوم شناختی - اساتید راهنما: دکتر شهریار غریب‌زاده مدلسازی شناختی استاد مشاوره: دکتر خاطره برهانی
مدلسازی شناختی غریب‌زاده
دکتر فاطمه باکویی

عنوان رساله: مدل‌سازی رشد صفت خودکنترلی در نوجوانان در زمینه خانواده: رویکرد سامانه‌های پیچیده

چکیده:

هدف: اهمیت خودکنترلی در پیامدهای حیاتی زندگی، مطالعه مسیرهای رشد آن را ضروری می‌کند. به عبارت دیگر، به غیر از بررسی عوامل مرتبط با خودکنترلی در دوره‌های مختلف رشد، مطالعه فرآیندهایی که به رشد این توانایی منجر می‌شوند نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. به همین منظور، در این پژوهش، مفهوم‌سازی جدیدی از صفت خودکنترلی و رشد آن در چهارچوب نظریه سامانه‌های پویا ارائه و ابعاد این مفهوم‌سازی با آزمایش‌های نظام‌مند با روش مدل‌سازی مبتنی بر عامل بررسی شده است. همچنین، ما در این پژوهش بر دوره نوجوانی تمرکز کرده‌ایم که علی‌رغم اهمیت آن در شکل دادن به زندگی آینده فرد، توجه کمتری در زمینه مطالعات رشد خودکنترلی دریافت کرده است.

روش‌شناسی پژوهش: پژوهش حاضر در دو مرحله تدوین شده است. در مرحله نخست، مدلی مفهومی برای رشد خودکنترلی بر پایه نظریه‌های سامانه‌های پویا ارائه کرده‌ایم. در این مدل، با برابرنهادن رشد صفت خودکنترلی با شکل‌گیری جاذب‌هایی عمیق برای اهداف بلندمدت در فضای حالت فرد، مفهوم‌سازی جدیدی از این فرآیند پیشنهاد و با استفاده از آن و با تکیه بر پژوهش‌های انجام‌شده در رابطه با تأثیر رفتارهای والدین بر رشد نوجوان، چگونگی شکل‌گیری جاذب‌های اهداف در نسبت با سبک‌های مختلف فرزندپروری شرح داده شده است. سپس در مرحله بعد، این مدل مفهومی را در قالب مدلی مبتنی بر عامل در محیط برنامه‌نویسی R پیاده‌سازی و شبیه‌سازی کرده‌ایم. پیاده‌سازی و آزمون مفهوم‌سازی ارائه‌شده در سه گام انجام شده است. در گام نخست، مدلی پایه شامل یک عامل والدین و یک عامل نوجوان برای تحلیل فرآیندهای رشد صفت خودکنترلی در زمینه خانواده طراحی، پیاده‌سازی و شبیه‌سازی شد. سپس در گام دوم، با طرح پرسش‌نامه‌هایی مبتنی بر فرآیندهای نسخه ابتدایی مدل و نتایج حاصل از شبیه‌سازی آن، داده‌هایی از بیش از ۲۰۰ نوجوان دختر و پسر ۱۳ تا ۱۸ سال جمع‌آوری و تحلیل گردید. در نهایت در گام آخر، با بهره‌گیری از نتایج حاصل از تحلیل داده‌های جمع‌آوری‌شده و همچنین ادبیات این حوزه، با اضافه کردن عامل‌های هم‌سال، مدل پایه بسط داده و شبیه‌سازی‌های جدیدی برای بررسی فرآیندهای رشد خودکنترلی در زمینه خانواده و هم‌سالان اجرا و تحلیل شد.

یافته‌ها: با بهره‌گیری از شبیه‌سازی مدل‌های مبتنی بر عامل از جفت‌های والدین-نوجوان متصل به هم در یک گروه هم‌سالان، نشان داده‌ایم که چگونه قانون‌گذاری میانه والدین با کمک به ساخت جاذب‌هایی عمیق‌تر برای اهداف مفید، به بهبود خودکنترلی منجر می‌شود و چگونه در فرآیندی مشابه، کنش‌های هم‌سالان می‌تواند در مواردی به افزایش و در مواردی به کاهش توانایی‌های خودکنترلی در نوجوان بیانجامد.

نتیجه‌گیری: در این پژوهش، با مفهوم‌سازی خودکنترلی با استفاده از نظریه‌های سامانه‌های پویا و شبیه‌سازی فرآیندهایی که این صفت شخصیتی را در زمینه خانواده و دوستان شکل می‌دهند، چهارچوبی فراهم کرده‌ایم که می‌تواند راهنمای مطالعات نظری و تجربی آینده در رابطه با این توانایی حیاتی باشد. این چهارچوب از طرفی پایه‌ای نظری برای توضیح چگونگی رشد خودکنترلی به عنوان یک صفت شخصیتی فراهم می‌کند و از طرف دیگر، با ایجاد امکان آزمایش‌های مختلف بر روی عامل‌ها در محیطی شبیه‌سازی‌شده، پاسخ به پرسش‌های مختلف در رابطه با نسبت فرآیندهای درگیر در رشد این توانایی را امکان‌پذیر می‌سازد. از نتایج حاصل از این شبیه‌سازی‌ها می‌توان برای طراحی هوشمندانه‌تر پژوهش‌های تجربی آینده بهره جست.

کلیدواژه‌ها: صفت خودکنترلی، سامانه‌های پویا، مدل‌سازی مبتنی بر عامل، شبیه‌سازی، فرزندپروری، رشد نوجوان.

تاریخ برگزاری جلسه دفاع: ۱۴۰۳/۵/۹

ساعت برگزاری جلسه دفاع: ۰۸:۰۰

مکان برگزاری جلسه دفاع: اتاق سمینار